

V dosavadní, dnes již více jak padesátileté historii časopisu, který vydává brněnský Seminář dějin umění Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, jeho editoři, respektive redakční rada, zatím jen zcela ojediněle využili možnosti uvést vydání jednotlivých ročníků programově zaměřeným prohlášením, adresovaným jeho čtenářům. Kromě běžných edičních poznámek byla forma editoria užita vlastně jen dvakrát. V obou případech za situace, kdy v důsledku pozvolné emancipace časopisu ze svazku *Sborníků prací filozofické fakulty brněnské univerzity* došlo k více či méně zásadní proměně jeho podoby a částečně i zaměření. V roce 1997 se impulsem stal fakt, že dosavadní uměnovědná řada F těchto sborníků začala vycházet pod samostatným názvem *Opuscula Historiae Atrium*, i když zatím ještě s ponecháním původního podtitulu *Studia minora facultatis philosophicae. Series historiae artium*. Nadto tato okolnost, znamenající nesporně zásadní mezník v dosavadní existenci časopisu, přispěla alespoň částečně k obměně, či spíše ke zpřesnění jeho základní koncepce. Do této doby časopis totiž téměř výhradně zveřejňoval výsledky badatelské práce pedagogů, podílejících se postupně na formování osobitého profilu „brněnské školy dějin umění“. A spíše výjimečně, většinou jen v případě čísel vztahujících se k životním jubileím nejvýznamnějších z nich, které zastupovaly tradiční „Festschriftы“, se v něm objevovaly studie jejich domácích a zahraničních kolegů, případně odchovanců. Právě od čtyřicátého čísla se jeho stránky v mnohem větší míře než dosud otevřely rovněž talentovaným posluchačům nebo čerstvým absolventům brněnské Semináře, kteří tak získali možnost ke zveřejnění nejen dílčích poznatků, k nimž dospěli ve svých doktorských, diplomových, respektive bakalářských pracích, ale též k publikování výsledků již zcela samostatného bádání.

Podruhé, o deset let později, potřebu editoria iniciovalo výročí vydání prvního ročníku podnes prakticky jediného uměleckohistorického periodika, které je na našem území nepřetržitě vydáváno některým ze zdejších vysokoškolských pracovišť. Toto jubilejní, padesáté číslo, v němž v roce 2007 všichni tehdejší pedagogové podali počet z aktuálních výsledků své tvůrčí činnosti, obsahovalo i obsáhlý

bibliografický soupis všech příspěvků zveřejněných v časopise za půlstoletí jeho existence.

Editorial, který klademe na začátek dvojčísla letošního, již 54. ročníku, je znovu motivován potřebou deklarovat určité změny, vyvolané tentokrát skutečností, že *Opuscula historiae artium* byla v roce 2009 zařazena mezi neimpaktované recenzované časopisy. I proto by měla napříště v rámci jednoho ročníku vycházet pokud možno dvě, samostatná čísla. Viditelným výrazem této zatím poslední transformace se nepochybně stává i nová vizuální podoba časopisu, která se týká nejen obálky, jak tomu bylo několikrát v minulosti, ale hlavně jeho vnitřní grafické úpravy. Zásluhou mladého, ale zkušeného grafika Tomáše Coufala tak *Opuscula* po letech unifikujících a nevýrazných typografických řešení všech řad někdejšího *Sborníku prací filozofické fakulty brněnské univerzity* konečně získávají svou individuální, ve výrazu uměřenou, vědomě minimalistickou, nicméně typograficky i výtvarně působivou, moderní podobu. Změněný status časopisu se pro členy redakční rady ovšem nestal jen impulsem k podstatné proměně jeho vzhledu, ale předně k zásadní rozpravě, zda jeho tradiční, časem prověřená celková orientace a obsahová náplň obstojí i v současnosti, nebo zda si vyžaduje větších změn, nebo alespoň dílčích inovací. Závěry této diskuse se plně promítly do přípravy tohoto dvojčísla, které víceméně zachovává rozčlenění příspěvků do dvou hlavních oddílů. Ty obsahují obsáhlejší studie i drobnější příspěvky pedagogů, studentů a absolventů brněnské Semináře, doplněné pracemi našich a zahraničních kolegů. Zcela nově byla zařazena rubrika, v níž by se napříště měly objevovat diskusní příspěvky a následně i případné polemické reakce. Cílem tohoto diskusního fóra je poskytnout potřebný prostor pro (v českém odborném prostředí stále chybějící) tříbení stanovisek a názorů, především pokud jde o naléhavá témata a problémy, které ovlivňují bytí a fungování našeho oboru, a to nejen v českých zemích, ale i mimo jejich hranice. Jako první jsou aktuálně otištěny některé z příspěvků, které zazněly v průběhu odborného setkání na letošní květnové Valné hromadě Uměleckohistorické společnosti v českých zemích, v nichž se jejich autoři snažili vyrovnat s provokativně položenou otázkou po budoucnosti dějin umění, a vyjádřit mj. své osobní stanovisko ke způsobu a formám vysokoškolské výuky budoucích historiků umění.

Lubomír Slavíček

During the fifty-year history of the journal published by the Department of the History of Art at the Arts Faculty of Masaryk University, its editors or the editorial board have so far on only a very few occasions made use of the possibility of introducing individual issues by policy statements directed at its readers. Apart from the normal editorial remarks, the form of an editorial has in fact only been used twice. On both occasions it was in a situation when, as the result of the gradual emancipation of the journal from the volume of *Sborníky prací filozofické fakulty brněnské university* [Collections of Articles from the Arts Faculty of Brno University], a more or less fundamental change took place in its appearance and to some extent in its orientation. In 1997 the stimulus lay in the fact that what had up until then been the art-history series F of these collections started to appear under the independent title of *Opuscula Historiae Artium*, although at first it still retained the original subtitle *Studia minora facultatis philosophicae. Series historiae artium*. Furthermore, this circumstance, which undoubtedly signified a landmark in the existence of our journal, contributed at least in part to a modification, or rather a greater clarification, in its basic concept. For until then the journal had published almost exclusively the results of the research work of the teaching staff who over time shaped the distinctive profile of the “Brno school of art history”. And it was only occasionally, usually in the case of issues celebrating, for example, the sixtieth or seventieth birthday of one of the more prominent of those teaching staff in the form of a traditional “Festschrift”, that articles were included by their Czech and international colleagues or former pupils. But from that fortieth issue onwards the journal became much more open than previously to talented pupils or recent graduates of the Brno Art History Department, who thus acquired the opportunity to publish not only minor findings that they made in their undergraduate or doctoral dissertations, but also the results of quite independent research work.

The second time that the need for an editorial was felt was ten years later, to mark the anniversary of the first issue of what remains practically the only art history periodical to have been published without interruption in one of the institutes of higher education in our country. This fiftieth anniversary issue in 2007, in which all our teaching staff at the time gave an account of the current results of their creative work, also contained an extensive bibliography of all the contributions published in the journal during the half century of its existence.

The present editorial, which we are placing at the beginning of this double issue, already the 54th issue in the

series, is once again motivated by the need to announce a certain change, due this time to the fact that in 2009 *Opuscula historia artium* was classified among the non-impact peer-reviewed journals. This is one of the reasons why in future two independent issues should if possible be published each year. A further visible expression of this most recent transformation will undoubtedly be the new visual appearance of the journal, affecting not only the cover, as was the case several times in the past, but in particular the interior graphic design. Thanks to the young, but experienced, graphic designer Tomáš Coufal, *Opuscula* has thus, after years of the standardising and lacklustre typographical designs of all the editions of the former *Sborníky prací filozofické fakulty brněnské university*, finally acquired its own individual, understated, consciously minimalist, but nevertheless typographically and artistically striking modern appearance. However, the change in status of the journal has not only caused the members of the editorial board to set in motion this fundamental change in its appearance, but above all stimulated a discussion as to whether its traditional overall orientation and content, which has stood the test of time, still passes muster today, or whether it requires greater changes, or at least partial innovations. The conclusions of this discussion were fully reflected in the preparations for this double issue, which more or less preserves the division of the contributions into two main sections. These contain more extensive studies and shorter contributions by teachers, students and graduates of the Brno Art History Department, together with articles by Czech and international colleagues. There is also a completely new section, in which it is intended to publish discussions on topical themes and subsequently any polemical reactions we may receive. The aim of this discussion forum is to provide the necessary platform for refining standpoints and opinions, something which is still lacking in our specialist field, especially as regards burning issues and problems that influence the existence and functioning of our discipline, not only in the Czech lands, but beyond its borders as well. The first items to be published in this new section are some of the contributions that were presented during the course of a meeting of experts at the Annual General Meeting of the in the Czech lands Association of Art Historians which took place this May, in which the authors try to deal with the provocatively posed question as to the future of art history, and, among other things, to express their personal views on the manner and form in which future art historians are educated at institutes of higher education.

Lubomír Slavíček